

Διαγώνισμα Φυσικής Προσανατολισμού Θετικών Σπουδών Γ' Λυκείου 13/1/2024

ΘΕΜΑ Α

Στις ερωτήσεις Α1 – Α4 να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.

Α1. Αν το πλάτος της έντασης του εναλλασσόμενου ρεύματος που διαρρέει έναν ωμικό αντιστάτη υποδιπλασιαστεί, τότε:

- α) ο ρυθμός με τον οποίο ο αντιστάτης αποδίδει θερμότητα στο περιβάλλον διπλασιάζεται.
- β) ο ρυθμός με τον οποίο ο αντιστάτης αποδίδει θερμότητα στο περιβάλλον τετραπλασιάζεται.
- γ) η ενεργός τιμή της έντασης υποτετραπλασιάζεται.
- δ) η ενεργός τιμή της έντασης υποδιπλασιάζεται.

(5 μονάδες)

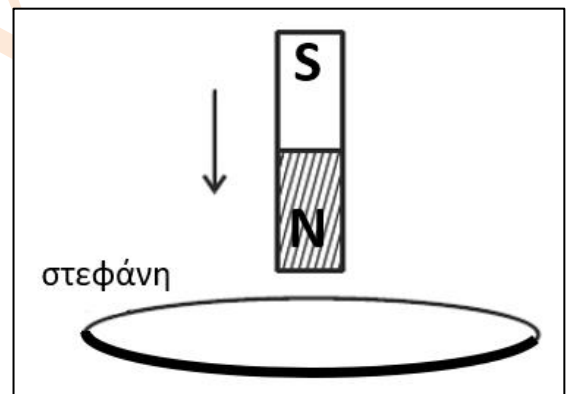
Α2. Σε μια απλή αρμονική ταλάντωση, όταν ο ταλαντωτής κινείται προς τη θέση ισορροπίας:

- α) η δυναμική ενέργεια του ταλαντωτή αυξάνεται.
- β) το μέτρο της δύναμης επαναφοράς που δέχεται ο ταλαντωτής αυξάνεται.
- γ) το μέτρο της ταχύτητας του ταλαντωτή μειώνεται.
- δ) το μέτρο της επιτάχυνσης του ταλαντωτή μειώνεται.

(5 μονάδες)

Α3. Ο ραβδόμορφος μαγνήτης του σχήματος κινείται κατακόρυφα κατά μήκος του άξονα μιας αγωγίσιμης κυκλικής στεφάνης που είναι ακλόνητα στερεωμένη σε οριζόντιο επίπεδο. Καθώς ο μαγνήτης πλησιάζει:

- α) η μαγνητική ροή που διέρχεται από τη στεφάνη αυξάνεται.
- β) η μαγνητική ροή που διέρχεται από τη στεφάνη ελαττώνεται.
- γ) η στεφάνη δε διαρρέεται από ρεύμα.
- δ) δέχεται δύναμη ομόρροπη του βάρους του.

(5 μονάδες)

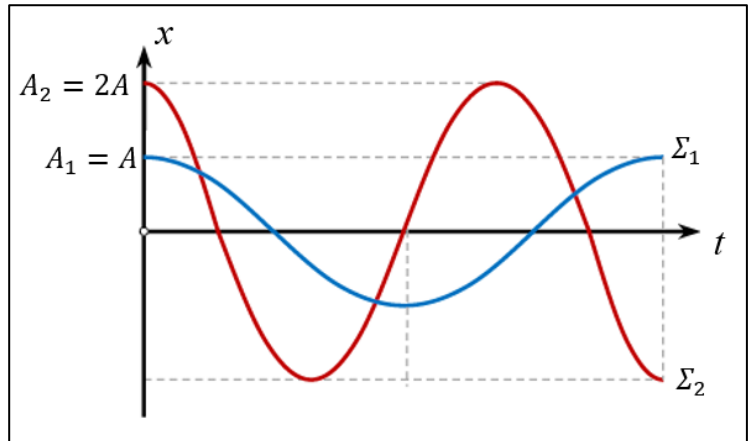
Α4. Ένα στερεό σώμα εκτελεί ομαλά μεταβαλλόμενη στροφική κίνηση γύρω από σταθερό άξονα περιστροφής. Η γωνιακή επιτάχυνση έχει:

- α) κατεύθυνση αντίθετη από την κατεύθυνση του διανύσματος της μεταβολής της γωνιακής ταχύτητας.
- β) κατεύθυνση ίδια με την κατεύθυνση του διανύσματος της μεταβολής της γωνιακής ταχύτητας.
- γ) την ίδια κατεύθυνση πάντα με την κατεύθυνση του διανύσματος της αρχικής γωνιακής του ταχύτητας.
- δ) διεύθυνση κάθετη στον άξονα περιστροφής.

(5 μονάδες)

Α5. Να χαρακτηρίσετε την κάθε πρόταση παρακάτω με το γράμμα Σ αν είναι σωστή ή με το γράμμα Λ αν είναι λανθασμένη.

Στο διπλανό διάγραμμα φαίνονται οι γραφικές παραστάσεις των απομακρύνσεων της απλής αρμονικής ταλάντωσης που εκτελούν δύο σώματα Σ_1, Σ_2 με ίσες μάζες και πλάτη A_1, A_2 αντίστοιχα.

α) Για τις σταθερές επαναφοράς των σωμάτων ισχύει η σχέση $D_1 = \frac{2}{3} D_2$.

β) Τη χρονική στιγμή που το σώμα Σ_2 έχει μέγιστη κινητική ενέργεια για δεύτερη φορά, το σώμα Σ_1 δέχεται δύναμη μέγιστου μέτρου.

γ) Για τα μέτρα των μέγιστων ταχυτήτων των σωμάτων ισχύει η σχέση $v_{1max} = \frac{1}{3} v_{2max}$.

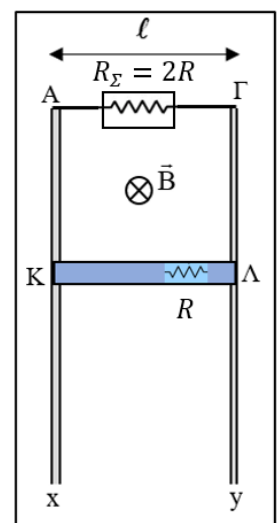
δ) Κάθε φορά που το σώμα Σ_1 διέρχεται από τη θέση ισορροπίας του, το σώμα Σ_2 βρίσκεται σε ακραία θέση.

ε) Τη στιγμή που η κινητική ενέργεια του σώματος Σ_1 μηδενίζεται για δεύτερη φορά μετά την έναρξη της ταλάντωσης, η κινητική ενέργεια του σώματος Σ_2 έχει γίνει ίση με τη δυναμική ενέργεια ($K_2 = U_2$) έξι φορές.

(5 μονάδες)

ΘΕΜΑ Β

Β1. Ο ευθύγραμμος αγωγός ΚΛ μήκους ℓ , μάζας m και ωμικής αντίστασης R μπορεί να ολισθαίνει χωρίς τριβές πάνω στις κατακόρυφες παράλληλες αγωγίμες ράβδους Αχ και Γγ αμελητέας αντίστασης και μεγάλου μήκους. Στα άκρα τους Α και Γ οι ράβδοι συνδέονται με θερμική συσκευή που έχει ωμική αντίσταση $R_{\Sigma} = 2R$. Η διάταξη βρίσκεται μέσα σε οριζόντιο ομογενές μαγνητικό πεδίο έντασης \vec{B} . Ο αγωγός ΚΛ κάποια στιγμή αφήνεται ελεύθερος και κινείται κατακόρυφα χωρίς τριβές μένοντας σε επαφή συνεχώς με τις κατακόρυφες ράβδους. Κάποια χρονική στιγμή t' ο αγωγός αποκτά οριακή ταχύτητα \vec{v}_{op} .

Από τη χρονική στιγμή t' και μετά η συσκευή λειτουργεί κανονικά.

Α. Η τάση κανονικής λειτουργίας της συσκευής θα υπολογίζεται από τον τύπο:

α) $V_k = \frac{mgR}{B\ell}$

β) $V_k = \frac{2mgR}{B\ell}$

γ) $V_k = \frac{mgR}{2B\ell}$

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+5 μονάδες)

B. Τη χρονική στιγμή t ($t < t'$) που ο ρυθμός μεταβολής της κινητικής ενέργειας του αγωγού είναι ίσος με την απόλυτη τιμή της ισχύος της δύναμης Laplace ($\frac{dK}{dt} = |P_{FL}|$) το μέτρο της ταχύτητας του αγωγού είναι:

α) $v = \frac{2v_{op}}{3}$

β) $v = \frac{v_{op}}{4}$

γ) $v = \frac{v_{op}}{2}$

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+5 μονάδες)

B2. Σώμα εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση με πλάτος A , περίοδο T και τη χρονική στιγμή $t = 0$ βρίσκεται στη θέση $x = +A$. Το σώμα τη χρονική στιγμή t_1 διέρχεται από τη θέση Γ , στην οποία για πρώτη φορά ο λόγος της κινητικής προς τη δυναμική ενέργεια ταλάντωσης είναι $\frac{K}{U} = \frac{3}{1}$.

Αν t_2 είναι η χρονική στιγμή που το σώμα ακινητοποιείται για πρώτη φορά, μετά τη χρονική στιγμή $t = 0$, τότε για τις χρονικές στιγμές t_1 και t_2 ισχύει η σχέση:

α) $t_2 = 2t_1$

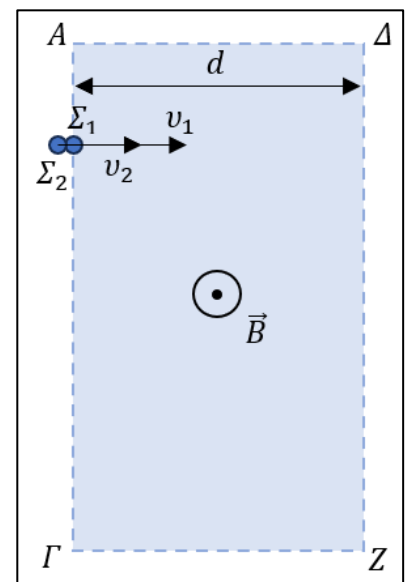
β) $t_2 = 3t_1$

γ) $t_2 = 6t_1$

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+5 μονάδες)

B3. Η τομή ενός ομογενούς μαγνητικού πεδίου έντασης \vec{B} είναι το ορθογώνιο $A\Delta Z\Gamma$ του διπλανού σχήματος του οποίου το πλάτος είναι d . Δύο θετικά φορτισμένα σωματίδια Σ_1 και Σ_2 , με το ίδιο ειδικό φορτίο q/m , εισέρχονται στο ίδιο σημείο στην πλευρά $A\Gamma$ του πεδίου με ταχύτητες \vec{v}_1 και \vec{v}_2 αντίστοιχα. Οι ταχύτητες των σωματιδίων είναι κάθετες στις δυναμικές γραμμές του πεδίου οι οποίες έχουν φορά από τη σελίδα προς τον αναγνώστη. Το σωματίδιο Σ_1 κινείται εντός του πεδίου για χρόνο $t_1 = \frac{T_1}{6}$ και στη συνέχεια εξέρχεται από την πλευρά ΔZ .

Το σωματίδιο Σ_2 κινείται εντός του πεδίου για χρόνο $t_2 = \frac{T_2}{2}$ και

εξέρχεται από την πλευρά $A\Gamma$ έχοντας διαγράψει ημικυκλική τροχιά με τη μέγιστη δυνατή ακτίνα.

Για τις ταχύτητες των σωματιδίων ισχύει η σχέση:

α) $v_2 = \frac{1}{2}v_1$

β) $v_2 = \frac{\sqrt{3}}{2}v_1$

γ) $v_2 = \frac{\sqrt{3}}{3}v_1$

Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να δικαιολογήσετε την επιλογή σας.

(1+6 μονάδες)

ΘΕΜΑ Γ

Κατά μήκος γραμμικού ελαστικού μέσου και κατά τη θετική κατεύθυνση του άξονα Ox με τον οποίο ταυτίζεται το μέσο, διαδίδεται αρμονικό κύμα πλάτους $A = 0,2m$ και συχνότητας $f = 10Hz$. Τη χρονική στιγμή $t = 0$ η πηγή του κύματος, στην αρχή O στη θέση $x = 0$, ξεκινά να εκτελεί απλή αρμονική ταλάντωση με εξίσωση απομάκρυνσης $y = A \eta\mu(\omega t)$. Δύο σημεία Γ , Δ του ελαστικού μέσου που βρίσκονται στις θέσεις $x_\Gamma = 0,4m$ και $x_\Delta = 1,2m$ αντίστοιχα, από τη χρονική στιγμή που ξεκινούν να ταλαντώνονται έχουν σταθερή διαφορά φάσης $\Delta\Phi_{\Gamma,\Delta} = \Phi_\Gamma - \Phi_\Delta = 4\pi \text{ rad}$.

Γ1. Να βρείτε την ταχύτητα διάδοσης και να γράψετε την εξίσωση του αρμονικού κύματος που διαδίδεται στο μέσο. (3+3 μονάδες)

Γ2. Κάποια χρονική στιγμή η φάση του σημείου Γ είναι $\Phi_\Gamma = \pi \text{ rad}$. Να υπολογίσετε την ταχύτητα ταλάντωσης του σημείου Γ και του σημείου Δ . (3+3 μονάδες)

Γ3. Τη χρονική στιγμή $t_1 = 0,25 \text{ s}$ να σχεδιάσετε:

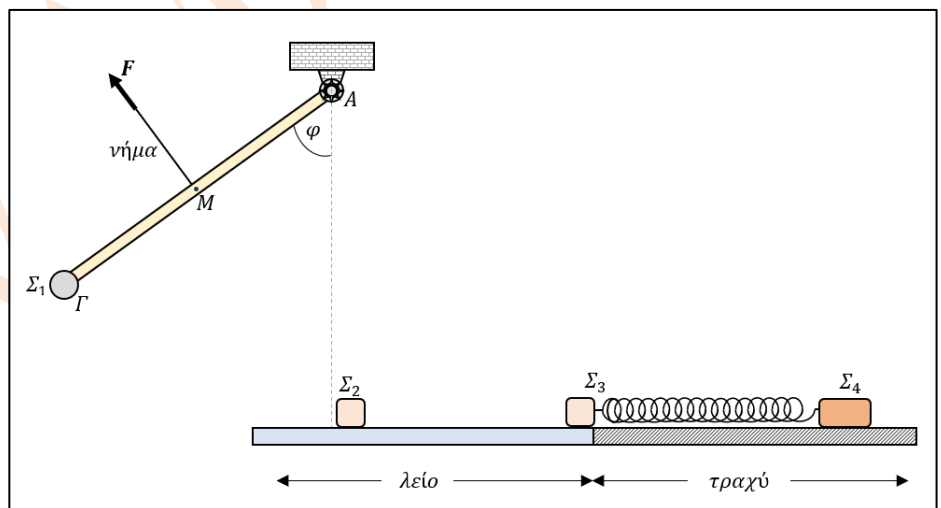
α) το στιγμιότυπο του κύματος $y = f(x)$, (4 μονάδες)

β) τη γραφική παράσταση της φάσης του κύματος σε συνάρτηση με τη θέση x των σημείων του μέσου $\Phi = f(x)$. (4 μονάδες)

Γ4. Να βρείτε πόσα σημεία του ελαστικού μέσου τη χρονική στιγμή $t_1 = 0,25 \text{ s}$ έχουν μέγιστη επιτάχυνση κατά μέτρο. (5 μονάδες)

ΘΕΜΑ Δ

Η αβαρής δοκός $ΑΓ$ μήκους $\ell = 1,6 \text{ m}$ του διπλανού σχήματος μπορεί να στρέφεται σε κατακόρυφο επίπεδο χωρίς τριβές γύρω από οριζόντιο άξονα που διέρχεται από το άκρο της A που βρίσκεται σε άρθρωση σε οροφή. Στο άκρο Γ της δοκού είναι κολλημένο σώμα Σ_1 μάζας $m_1 = 1 \text{ Kg}$.

Το σύστημα δοκός – σώμα Σ_1 ισορροπεί σε θέση που σχηματίζει γωνία $\varphi = 60^\circ$ με την κατακόρυφο, ασκώντας δύναμη \vec{F} μέσω ενός αβαρούς μη ελαστικού νήματος που είναι δεμένο στο μέσο M της δοκού. Το νήμα είναι κάθετο στη δοκό.

Δ1. Στην κατάσταση ισορροπίας του συστήματος να υπολογίσετε το μέτρο της δύναμης \vec{F} και το μέτρο της δύναμης που δέχεται η δοκός από την άρθρωση. (4+4 μονάδες)

Κάποια στιγμή καταργούμε τη δύναμη \vec{F} και αφήνουμε το σύστημα δοκός – σώμα Σ_1 ελεύθερο να κινηθεί. Τη στιγμή που διέρχεται από την κατακόρυφη θέση, το σώμα Σ_1 συγκρούεται κεντρικά και ελαστικά με ακίνητο σώμα Σ_2 μεταβιβάζοντας σε αυτό όλη την κινητική του ενέργεια.

Δ2. Να υπολογίσετε:

- α) το μέτρο της στροφορμής του σώματος Σ_1 ως προς τον άξονα περιστροφής στο άκρο Α ελάχιστα πριν την κρούση,
 β) τη μάζα του σώματος Σ_2 . **(4+3 μονάδες)**

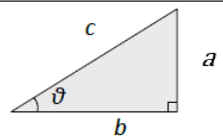
Στη συνέχεια το σώμα Σ_2 κινείται με την ταχύτητα που έχει αποκτήσει μετά την κρούση στο λείο τμήμα του οριζόντιου επιπέδου και κάποια στιγμή συγκρούεται κεντρικά και ελαστικά με το σώμα Σ_3 του σχήματος, μάζας $m_3 = 3 \text{ Kg}$. Το σώμα Σ_3 βρίσκεται στην αρχή του τμήματος του οριζόντιου επιπέδου που έχει τριβή και είναι δεμένο στο ένα άκρο ιδανικού οριζόντιου ελατηρίου σταθεράς $k = 90 \text{ N/m}$.

Στο άλλο άκρο του ελατηρίου είναι δεμένο σώμα Σ_4 μάζας $m_4 = 9 \text{ Kg}$. Το ελατήριο πριν την κρούση των σωμάτων Σ_2, Σ_3 είναι στο φυσικό του μήκος. Στο τραχύ τμήμα του επιπέδου ο συντελεστής τριβής ολίσθησης και ο συντελεστής στατικής τριβής να θεωρηθεί ίδιος για όλες τις επιφάνειες και ίσος με $\mu = \mu_s = 0,2$. Να υπολογίσετε:

Δ3. Το ποσοστό της κινητικής ενέργειας του σώματος Σ_2 που μεταβιβάζεται στο σώμα Σ_3 κατά την κρούση. **(4 μονάδες)**

Δ4. Τον ρυθμό μεταβολής της κινητικής ενέργειας του σώματος Σ_3 τη στιγμή που το σώμα Σ_4 θα αρχίσει να ολισθαίνει πάνω στο οριζόντιο επίπεδο. **(6 μονάδες)**

Δίνεται $g = 10 \text{ m/s}^2$. Όλα τα σώματα θεωρούνται υλικά σημεία.

ΠΡΟΘΕΜΑΤΑ ΜΟΝΑΔΩΝ ΜΕΤΡΗΣΗΣ		ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ -ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΑ			ΟΡΘΟΓΩΝΙΟ ΤΡΙΓΩΝΟ	
$10^{12} \rightarrow$ tera (T)		Εμβαδόν παραλληλογράμμου: $A=βυ$			$\eta\mu\theta = \frac{a}{c}, \sigma\upsilon\nu\theta = \frac{b}{c}$	
$10^9 \rightarrow$ giga (G)		Περίμετρος κύκλου: $C=2\pi r$			$\epsilon\phi\theta = \frac{a}{b}$	
$10^6 \rightarrow$ mega (M)		Εμβαδόν κύκλου: $A=\pi r^2$			$c^2 = a^2 + b^2$	
$10^3 \rightarrow$ kilo (k)		Εμβαδόν σφαίρας: $A=4\pi r^2$				
$10^{-2} \rightarrow$ centi (c)		Όγκος σφαίρας: $V = \frac{4}{3}\pi r^3$				
$10^{-3} \rightarrow$ milli (m)		Μήκος τόξου κύκλου $s=r\theta$				
$10^{-6} \rightarrow$ micro (μ)		$\eta\mu\alpha + \eta\mu\beta = 2\sigma\upsilon\nu\left(\frac{\alpha - \beta}{2}\right)\eta\mu\left(\frac{\alpha + \beta}{2}\right)$				
$10^{-9} \rightarrow$ nano (n)		μέτρο, m	χερτζ, Hz	τζουλ, J	ηλεκτρονιοβόλτ, eV	
$10^{-12} \rightarrow$ pico (p)		χιλιόγραμμα, kg	τέσλα, T	νιούτον, N	κέλβιν, K	
		δευτερόλεπτο, s	χένρι, H	βολτ, V	βατ, W	
		αμπέρ, A	ομ, Ω	κουλόμπ, C	ακτίνιο, rad	

ΤΡΙΓΩΝΟΜΕΤΡΙΚΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ							
θ	0°	30°	37°	45°	53°	60°	90°
$\eta\mu\theta$	0	1/2	3/5	$\sqrt{2}/2$	4/5	$\sqrt{3}/2$	1
$\sigma\upsilon\nu\theta$	1	$\sqrt{3}/2$	4/5	$\sqrt{2}/2$	3/5	1/2	0
$\epsilon\phi\theta$	0	$\sqrt{3}/3$	3/4	1	4/3	$\sqrt{3}$	-

ΚΡΟΥΣΕΙΣ- ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΣΤΕΡΕΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ		ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΣΜΟΣ- ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΚΑ ΚΥΜΑΤΑ		
$v = v_0 + at$ $x = x_0 + v_0 t + \frac{1}{2} at^2$ $v^2 = v_0^2 + 2a\Delta x$ $v_1' = \frac{m_1 - m_2}{m_1 + m_2} v_1$ $v_2' = \frac{2m_1}{m_1 + m_2} v_1$	v : ταχύτητα x : θέση Δx : μετατόπιση a : επιτάχυνση m : μάζα p : ορμή F : δύναμη $T_{ολ}$: τριβή ολίσθησης μ : συντελεστής τριβής N : κάθετη δύναμη K : κινητική	$E = \frac{F}{q}$ $I = \frac{dq}{dt}$ $I = \frac{V}{R}$ $I = \frac{E}{R_{ολ}}$ $V = \frac{W}{q}$ $R_{ολ} = R_1 + R_2 + R_3$	$\Phi_B = BA \cos \theta$ $F = B q v \eta \mu \theta$ $F = BI \ell \eta \mu \phi$ $F = \frac{\mu_0 I_1 I_2 \ell}{2\pi a}$ $E_{επ} = Bv \ell$ $E_{επ} = -N \frac{d\Phi_B}{dt}$ $E_{αυτ} = -L \frac{di}{dt}$	A : εμβαδόν B : μαγνητικό πεδίο Φ_B : μαγνητική ροή E : ηλεκτρικό πεδίο, ΗΕΔ F : δύναμη q : ηλεκτρικό φορτίο $E_{επ}$: ΗΕΔ από επαγωγή I : ηλεκτρικό ρεύμα V : διαφορά δυναμικού W : έργο R : αντίσταση
$\Sigma \vec{F} = m\vec{a} = \frac{d\vec{p}}{dt}$ $T_{ολ} = \mu N$ $K = \frac{1}{2} mv^2$ $p = mv$ $v = \frac{ds}{dt}$ $\alpha_k = \frac{v^2}{r}$ $\omega = \frac{d\theta}{dt} = \frac{2\pi}{T} = 2\pi f$ $T = \frac{1}{f}$ $v_{cm} = \omega R$ $\alpha_{γων} = \frac{d\omega}{dt}$ $\alpha_{cm} = \alpha_{γων} R$ $\tau = F \ell = F d$ $L = m v r$ $\Sigma \tau_{εξ} = \frac{dL}{dt}$	s : τόξο ή διάστημα a_k : κεντρομόλος επιτάχυνση R ή r : ακτίνα ω : γωνιακή ταχύτητα θ : γωνία T : περίοδος f : συχνότητα v_{cm} : ταχύτητα κέντρου μάζας $\alpha_{γων}$: γωνιακή επιτάχυνση α_{cm} : επιτάχυνση κέντρου μάζας τ : ροπή ℓ, d : μήκος ή απόσταση L : στροφορμή	$\frac{1}{R_{ολ}} = \frac{1}{R_1} + \frac{1}{R_2} + \frac{1}{R_3}$ $R = \rho \frac{\ell}{A}$ $\Delta B = \frac{\mu_0 I \Delta \ell}{4\pi r^2} \eta \mu \theta$ $B = \frac{\mu_0 2I}{4\pi r}$ $B = \frac{\mu_0 2\pi I}{4\pi r}$ $\Sigma B \Delta \ell \cos \theta = \mu_0 I_{εγκ}$ $B = \mu_0 In$ $n = \frac{N}{\ell}$	$L = \mu \mu_0 \frac{N^2}{\ell} A$ $U = \frac{1}{2} LI^2$ $c = \lambda f$ $\frac{E}{B} = c$ $E = E_{max} \eta \mu 2\pi \left(\frac{t}{T} - \frac{x}{\lambda} \right)$ $B = B_{max} \eta \mu 2\pi \left(\frac{t}{T} - \frac{x}{\lambda} \right)$	ℓ ή a : μήκος ή απόσταση $E_{αυτ}$: ΗΕΔ από αυτεπαγωγή U : ενέργεια μαγν. πεδίου $R_{ολ}$: ολική αντίσταση ρ : ειδική αντίσταση L : συντελεστής αυτεπαγωγής T : περίοδος λ : μήκος κύματος r : ακτίνα ή απόσταση n : αριθμός σπειρών ανά μονάδα μήκους N : αριθμός σπειρών v : ταχύτητα θ, ϕ : γωνία μ : μαγνητική διαπερατότητα c : ταχύτητα φωτός

ΤΑΛΑΝΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΥΜΑΤΑ	
$x = A \eta \mu(\omega t + \phi)$ $v = \omega A \cos(\omega t + \phi)$ $a = -\omega^2 A \eta \mu(\omega t + \phi)$ $F = -Dx$ $U = \frac{1}{2} Dx^2$ $v = \lambda f$ $F = bv$ $A = A_0 e^{-\Lambda t}$ $y = A \eta \mu 2\pi \left(\frac{t}{T} \pm \frac{x}{\lambda} \right)$ $y = 2A \cos \frac{2\pi x}{\lambda} \eta \mu \frac{2\pi t}{T}$	A : πλάτος x : απομάκρυνση, θέση v : ταχύτητα a : επιτάχυνση ω : γωνιακή συχνότητα ϕ : αρχική φάση f : συχνότητα D : σταθερά επαναφοράς T : περίοδος b : σταθερά απόσβεσης λ : μήκος κύματος T : περίοδος U : δυναμική ενέργεια y : απομάκρυνση

ΕΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΟ ΡΕΥΜΑ	
$v = V \eta \mu \omega t$ $V = NB \omega A$ $i = I \eta \mu(\omega t)$ $i = \frac{v}{R}$ $I_{εν} = \frac{I}{\sqrt{2}}$ $V_{εν} = \frac{V}{\sqrt{2}}$ $p = v i$ $P = \frac{W}{T}$	v : στιγμιαία τάση V : πλάτος τάσης i : στιγμιαίο ρεύμα I : πλάτος ρεύματος $I_{εν}$: ενεργός ένταση $V_{εν}$: ενεργός τάση P : Μέση ισχύς p : Στιγμιαία ισχύς T : περίοδος R : αντίσταση W : ενέργεια ηλ. ρεύματος N : αριθμός σπειρών